

מדורת השבט - איך נדליק את האש במדורה המשותפת? שדאות ומחנאות: בסיס לחיזוק קשרים

מבוא

ל"ג בעומר, היום ה-33 לספירת העומר, הוא יום של שמחה החל באמצע תקופת האבלות שבין פסח לשבועות ("ספירת העומר"). במסורת מקובלת סיבות שונות לחג, כגון: הפסקת המגפה בקרב תלמידי רבי-עקיבא, ציון יום פטירתו של רבי שמעון בר-יוחאי וציון מרד בר-כוכבא.

דליה מרקס כתבה על ל"ג בעומר:

מלבד היותו חג ציוני המזכיר את מרד בר-כוכבא, זהו חג ארצי ובשרי. הוא קשור באדמה, בעצים, במאמצים להדליק אש ולשמר אותה. הוא מצוין בטבע, ועל כך שונה מהותית מרוב חגי ישראל המצוינים בבית הכנסת ובבית... ל"ג בעומר אינו חג של מילים, אלא חג של מעשים, טעמים, ריחות והרבה בגדים מלוכלכים. (בזמן: מסעות בלוח השנה היהודי-ישראלי, משכל [ידיעות ספרים], 2018, עמ' 238)

מאז ימי הציונות החלוצית הפך ל"ג בעומר לחג המתאפיין באווירה בלתי-פורמלית של מפגשים, בריח המדורות ובמשחקי חברה. במערך שיעורים זה בחרנו להדגיש את היציאה אל הטבע ואת העשייה המאפיינת את חברות הילדים ואת תנועות הנוער: ימי מחנאות ושדאות, מתוך אמונה כי בכוחן של מיומנויות אלו לחזק כישורים חברתיים כמו שיתוף פעולה, הקשבה ועבודת צוות. היכרות מעמיקה עם הטבע הארץ-ישראלי וטיפול יכולות ההתמצאות והמחיה בו הם רובד חשוב נוסף של החג שהובלט מראשית הציונות: עיצוב דמותם/ן של בני ובנות נוער עבריים/ות, חזקים/ות ובעלי/ות תושיית כפיים. בראשית המאה ה-20 הפך ל"ג בעומר ל"יום תנועות הנוער". אין זה מקרה שהעליות הציוניות, במאמץ החינוכי-ציוני, הפכו את גבורת בר-כוכבא ולוחמיו לסמל של אומץ לב, של תושייה ושל עמידה עיקשת על עקרונות.

מתוך כך, נצא אל המרחב הפתוח, נלמד על סוגים שונים של קשרי חבל, ואף נתנסה בביצועם בפועל. נתרגל חשיבה מטאפורית באמצעות סיפורי מקרה המייצרים הקבלה בין קשרי החבל לקשרים ולמערכות היחסים שבינינו, ונראה כיצד ניתן לפתור מורכבויות חברתיות בעזרת חשיבה יצירתית.

יש לי מושג על ל"ג בעומר! - המערך מכיל יחידת לימוד נפרדת ומשלימה המאפשרת היכרות עם אחד ממושגי המפתח של החג. היחידה תעסוק במושג 'מרד בר-כוכבא' ובמקומו בסיפור החג. נלמד על איגרות בר-כוכבא ועל ממצאים ארכיאולוגיים מתקופת המרד שהתגלו במאה שעברה. ממצאים אלה מלמדים על מערכות היחסים, מאמצי ההישרדות ואמצעי המחיה של המורדים במעלות מדבר יהודה. יחידה זו משתלבת במערך הכולל, אך למעשה יכולה לשמש יחידת לימוד נבדלת ועצמאית.

"מהלכה למעשה" - בסיום המערך נציע פעילות של לימוד המביא לידי מעשה. נארגן עם התלמידים: יום ספורט או הפסקה פעילה לחיזוק הקשרים בקהילת בית הספר, בהשראת הלימוד על ל"ג בעומר וסיפורם של לוחמי מרד בר-כוכבא.

דגש למורה: הפעילויות המוצעות במערך נבחרו ועוצבו במטרה לעודד פעילות במרחב הקרוב שמחוץ לכיתה.

מטרות המערך

- 1 היכרות עם ל"ג בעומר ומנהגיו המעודדים יציאה אל הטבע עם קבוצת השווים/ות
- 2 חיזוק החיבור לערכי החג - שיתוף פעולה ועבודת צוות - מתוך היכרות עם סיפור 'מרד בר-כוכבא' על ידי הממצאים ממערכות המסתור של המורדים
- 3 פיתוח מיומנות החשיבה המטאפורית באמצעות סיפורי משל ונמשל
- 4 "מהלכה למעשה" - לימוד חווייתי המביא את ערכי החג לידי מעשה במרחב הכיתתי והבית-ספרי

מהלך השיעורים

כיתות ד'-ו'

ציוד דרוש

- כלי כתיבה
- חבל או חוט חזק לכל תלמיד/ה (ניתן לקנות גליל של חוט "שפגאט" או מיתר צבאי)
- נספחים מודפסים לפי הצורך
- אמצעי הקרנה ושמע
- בד או סדין גדול לפעילות הפתיחה

מהלך השיעורים

א. פעילות פתיחה

1 נצא מהכיתה למרחב פתוח סמוך (ניתן גם בחזית הכיתה), ונשחק משחק בסגנון ODT שהצלחנו תלויה בשיתוף פעולה של כל התלמידים. מומלץ לבחור באחת מבין האפשרויות הבאות:

- **להפוך את הסדין:** כל המשתתפים/ות יעמדו על סדין גדול הפרוש על הקרקע במטרה להפוך אותו לצידו השני מבלי שאף אחד ירד ממנו או ייגע ברצפה. כדי להצליח הקבוצה תידרש לחשיבה משותפת, לתכנון ולביצוע יצירתי תוך שיתוף פעולה מלא. ניתן לשחק מספר סבבים כדי לשפר את התיאום בין המשתתפים/ות ולקצר את זמן הביצוע.
- **לספור עד עשר:** המשתתפים/ות יעמדו במעגל במטרה לספור יחד בקול מאחת עד עשר ללא תיאום מראש, ללא תקשורת מילולית (מלבד אמירת המספרים) וללא סדר קבוע. על כל מספר להיאמר על-ידי משתתף/ת אחד/ת בלבד ולפי הסדר הנכון. אם שני משתתפים/ות ידברו בו-זמנית, הספירה תתחיל מחדש. ההצלחה במשחק מבוססת על הקשבה, על ריכוז, על שפת גוף ועל קשר עין – והיא איננה מבוססת על תקשורת מילולית.

2 נשב במעגל, ונקיים דיון לסיכום חוויית המשחק בעזרת השאלות הבאות:

- איך הרגשתם/ן במהלך המשחק? באילו רגעים היה לכם/ן קל או קשה במיוחד? למה?
- מה עזר לקבוצה להצליח במשימה? אילו פעולות או החלטות קידמו אתכם/ן? מה עיכב או הפריע?
- אם הקבוצה לא הצליחה במשימה: מה עשיתם/ן נכון? מה כן הצלחתם/ן להשיג?
- איך הצלחתם/ן לתקשר זה עם זה בלי לדבר (במשחק הספירה), או כשהייתם/ן במצב לא נוח (על הסדין)?
- לו היינו משחקים שוב, מה הייתם/ן מציעים/ות לעשות אחרת? מדוע?
- איך ניתן להשתמש במה שלמדנו מהמשחק בפעילויות אחרות בכיתה או בהפסקות?

שאלות לדיון

3 נחלק או נקרין את הקטע שכתב יהודה אטלס, המתאר מצב שבו ילדים סוחבים עצים למדורת ל"ג בעומר (נספח א). נקרא אותו יחד, ונמשיך את הדיון המשותף בעקבותיו:

- התבוננו באיור של דני קרמן. מי מהילדים אינו סוחב באמת? אילו תכונות אפשר לייחס לילדים האחרים? עם מי מהם הייתם מעדיפים לאסוף עצים למדורה? מדוע?
- האם נתקלתם/ן פעם במצב דומה בחיים שלכם/ן? מה הרגשתם/ן כשראיתם/ן מישהו ש"נותן לכל האחרים לסחוב"? איך זה השפיע על הסוחבים/ות?
- מה לדעתכם/ן מרגיש הילד המתואר בשיר, זה ש"עושה את עצמו שמרים"? מה עלול לגרום למישהו "לעשות את עצמו" שהוא משתתף, כמו בשיר, במקום להשתתף באמת?
- כשמארגנים משימה משותפת כמו מדורה כיתתית – כיצד ניתן לייצר מצב שבו כולם/ן משתדלים/ות לתרום באופן שווה למאמץ? מה כדאי לעשות?

שאלות לדיון

ב. על קשרים וחיבורים - פעילות שדאות חברתית

1 נסביר: כעת נלמד על סוגי קשירות וקשרים שניתן לעשות באמצעות חבלים, בעת שיוצאים לפעילות מחנאית או לטיול בטבע. נבקש שהתלמידים יחשבו על טיולים או על מחנות שיצאו אליהם, ונשאל:

? אילו פריטים ייתכן שנרצה לקשור בחבלים? באילו מצבים ולאילו צרכים נדרש להשתמש בקשירות של חבלים?

2 נחלק לתלמידים חבלים קצרים או חוטים אישיים לתרגול, נצא למרחב הפתוח שמחוץ לכיתה (ניתן גם בתוכה אם אין אפשרות לצאת), ונבקש מהתלמידים להתנסות באופן חופשי באחד מן הקשרים הבאים: קשר עצמי בקצה החבל, קשר בין שני חבלים או חוטים, קשירה המחזיקה אבן או חיבור למקל. לאחר ההתנסות, נשאל:

? מה חשוב לקחת בחשבון כשניגשים לתכנן קשר חדש? למשל: עובי החבל הנדרש; המשקל שצריך לשאת; האם מדובר בקשר קבוע או בקשר שניתן לפתוח או לכוון בקלות? מי קושר את החבל?

? בשפה העברית נהוג להשתמש במונח 'קשר' כדי לתאר חיבור שנעשה בחוט או בחבל, אבל גם בהקשרים נוספים המתייחסים לסוגי החיבורים שבין בני אדם. אילו דוגמאות אתם/מכירים/ות לביטויים כאלו? למשל: קשר עין, קשר משפחתי/חברי, להיות בקשר, קשר דם

? מה מגדיר את סוג הקשר בין אנשים? מה הפוך קשר בין אנשים לחזק?

? האם קרה לכם שקשר התרופף או נחלש? איך זה הרגיש?

? אילו קשרים בחיים שלכם/מרגישים כמו קשר חזק שקשה להתיר? כך למשל: קשרי משפחה או חברות עמוקה. אילו קשרים מרגישים כמו קשר שקל יותר לפרום? למשל: נהג האוטובוס המסיע אותי ביומיום - אנחנו נפגשים הרבה אבל לרוב הקשר הבינאישי חלש.

שאלות לדיון

3 נחלק את התלמידים לחברות, ניתן לכל חברותא כרטיסייה אחת מבין הארבע, ונבקש שיעבדו יחד בשני שלבים (לפי שני חלקי הכרטיסייה):

- **צד א -** למידת סוג הקשר, תרגול אופן קשירתו ומצבים בהם ניתן להשתמש בו
- **צד ב -** קריאת סיפור המקרה ושיח באמצעות השאלות הנלוות

4 במליאה, נבקש מנציגי/ות החברות להציג את התוצרים: ללמד את הכיתה כיצד לקשור את הקשר שלמדו, להסביר מתי משתמשים בו, ולערוך את ההמחזה על הסיפור שקיבלו.

בהמשך לכך נסביר שנקודת המוצא שלנו היא שהקשרים בין החבלים דומים לקשרים בין אנשים. נקיים דיון בעזרת השאלות הבאות:

? מה משותף לכל סוגי הקשרים שלמדנו?

? איך הידע על "קשרי אבטחה" יכול לעזור לנו לפתור מריבות בכיתה?

? כיצד אנחנו יכולים לייצר "קשר הצלה" עבור חבר/ה המתקשה בלימודים או מצוי/ה במצב חברתי רגיש?

? אילו ערכים או כללים ("קשרי מוט") חשובים לנו בתור כיתה? האם יש כללים חדשים שתרצו להציע?

? איך "קשרי חיבור" יכולים לעזור לנו להכיר תלמידים חדשים או שונים מאיתנו?

? כיצד אפשר להשתמש בידע על קשרים לפעילות משותפת במדורה או בטבע? אילו סוגי קשרים אנושיים תרצו לחזק במהלך חגיגות ל"ג בעומר השנה? כיצד תעשו זאת?

שאלות לדיון

דגש למורה: זוהי הזדמנות להיעזר בתלמידים הפעילים/ות בתנועת נוער ולתת להם מקום, כמו גם למנוסים/ות בשדאות, כדי שיוכלו להתבלט לטובה בזכות כישוריהם/ן החברתיים ומיומנויות השטח שלהם/ן.

ג. איגרת ברכובא:

1 נפתח בתיאור מצב דמיוני: דמיינו שבוקר אחד אתם מגיעים/ות לבית הספר, אבל משהו מוזר מאוד מתרחש. אין במערכת שיעורים הקשורים לחגים ולתנ"ך, אין חגים בלוח השנה ואסור לשוחח בעברית. **נשאל:** איך תרגישו? מה תעשו? מדוע?

2 **נספר:** התיאור הזה אומנם בדיוני, אך הסיפור שנלמד היום, התרחש באמת:

לפני כמעט 2,000 שנה, שלטו הרומאים בארץ ישראל. הם עמדו בראש אימפריה ענקית ששלטה בהרבה אזורים בעולם. בהתחלה הרומאים אפשרו ליהודים לחיות לפי מנהגי דתם, אבל עם הזמן הם התחילו להגבילם: אסרו על לימוד תורה, סגרו בתי מדרש, ואפילו מנעו מיהודים לקיים חגים ומצוות. מרבית היהודים לא אהבו את זה: הם רצו להיות חופשיים לחיות חיים יהודיים בארץ שלהם. היו כאלה שחשבו שעדיף לקיים מצוות בסתר ולא להתגרות באימפריה הגדולה. שמעון ברכובא היה אחד מהיהודים שחיו בארץ באותה תקופה. הוא כעס על הגזרות הללו, וטען שצריך להסתכן כדי להילחם על החופש לחיות חיים יהודיים בארצנו. לא כולם תמכו בו, אך בכל זאת הוא הצליח לגייס לוחמים רבים למרד נגד הרומאים ולקבל את תמיכתו של רבי עקיבא, רב חכם וחשוב בן התקופה.

בהתחלה, ברכובא והלוחמים הצליחו במרד. הם כבשו מקומות חשובים, והקימו מחדש עיר יהודית. אבל הרומאים לא ויתרו – הם שלחו צבא ענק, הרסו ערים ויישובים, והמורדים הפכו לנרדפים עד שהרומאים הביסו אותם. המרד הסתיים בהרבה כאב ודם שנשפך.

3 **נספר:** כעשור לאחר קום המדינה נמצאו במדבר יהודה אגרות מתוך חילופי מכתבים בין שמעון ברכובא, הנווד בתור ברכובא, לבין אחדים מפקדיו במרד שהתרחש לפני כאלפיים שנה. אחת מהן נכתבה למפקדי המרד בעין גדי שבמדבר יהודה בטון תקיף ומאיים.

4 נחלק את קטעי המקור (**נספח ג**), ונקרא יחד את המכתב עם הביאורים. לאחר מכן **נשאל:**

- ?** במה מאשים ברכובא את אנשי עין גדי? באילו רגשות ניתן להבחין בדבריו?
- ?** האם דרישתו מתושבי עין גדי לתמוך במורדים ולתרום להם מוצדקת, לדעתכם? מדוע?
- ?** מה קרה, לדעתכם, לאחר שהאיגרת נשלחה?
- ?** כיצד הייתם/עונים/ות לאיגרת במקום אנשי עין גדי? מדוע?
- ?** איזה סוג של קשר ברכובא דורש מהעם בעין גדי?

שאלות לדיון

שאלה למחשבה: באילו דרכים נוספות יכול היה ברכובא לפנות לאנשי עין גדי בבקשתו לעזרה? מה יכול היה לסייע לחיזוק הקשר עימם? למשל: מתן סיבות למאבק, תזכורת לצורך בעזרה הדדית, בקשה פשוטה לסיוע ללא האשמות...

העשרה למורה: היעזרו במידע שב**נספח ד** ("יש לי מושג על ל"ג בעומר!"). בנוסף, ניתן להיעזר בסרטון על **מערת האיגרות של ברכובא** מאת יהודה הולצמן.

ד. יש לי מושג על ל"ג בעומר – מרד ברכוכבא וממצאים ארכיאולוגיים!

1 נספר: לפני כמעט 2,000 שנה, כשארץ ישראל הייתה תחת שלטון רומי, הרבה יהודים נרדפו מפני שרצו לשמור על התורה ועל המסורת. בתקופת מרד ברכוכבא, לוחמים ומשפחות הסתתרו במערות במדבר יהודה כדי לשרוד. הם חיו שם בפחד, בתנאים קשים מאוד.

מאות שנים אחר כך גילו ארכיאולוגים באחת המערות ('מערת האיגרות') ממצאים מעניינים ומרגשים מאוד. כל אלה מספרים לנו רמזים על סיפורם של אותם אנשים, והם מוצגים היום במוזיאון ישראל בירושלים.

דגש למורה: להרחבה ולמידע נוסף כדאי להיעזר בכתוב בחלק ג' במערך, על איגרת ברכוכבא.

2 נשאל:

מה, לדעתכם, לקחו איתם המורדים/ות והמשפחות שהסתתרו במערות?
מה הייתם/ן מצפים או רוצים למצוא לו הייתם/ן חלק ממשלחת החפירות הארכיאולוגיות שהגיעה למערות? מדוע?

3 נחלק את התלמידים לחברות, ונפנה אותם/ן ללימוד עצמאי בעזרת **נספח ד**.

ה. סיכום השיעור ופעילות "מהלכה למעשה"

1 נסכם: התנסינו יחד בקשירת קשרים שונים – מיומנות חשובה בשדאות ובמחנאות. גילינו כיצד פעילויות אלה מחזקות את שיתוף פעולה בינינו ואת עבודת הצוות, ממש כמו הקשרים החברתיים שאנחנו בונים בכיתה. הבנו את הקשר בין מיומנויות ההישרדות בטבע לבין האתגרים שעמדו בפני ברכוכבא ולוחמיו. ראינו גם ממצאים ארכיאולוגיים מרתקים ממערות המסתור במדבר יהודה שעזרו לנו להבין טוב יותר את סיפורם של אותם אנשים ואת ההקשר ההיסטורי.

2 יום ספורט או הפסקה פעילה לחיזוק הקשרים בקהילת בית הספר:

בהשראת הלימוד על ל"ג בעומר וסיפורם של לוחמי ברכוכבא, נקים בבית הספר הפסקה פעילה או יום ספורט מחנאי חווייתי וערכי בבית הספר שמטרתו לחזק את הקשרים בין תלמידות ותלמידים בכל שכבות הגיל ולעודד עבודת צוות, שיתוף פעולה ומנהיגות צעירה.

במסגרת היום יהיו תלמידי השכבות הבוגרות (כיתות ד-ו) אחראים להפעיל תחנות עבור הכיתות הצעירות. כדאי להקדיש זמן לחשיבה ולתכנון עם התלמידים: אילו משחקים ופעילויות יוכלו לעודד חיזוק מיומנויות של שיתוף פעולה ועבודת צוות, ברוח ל"ג בעומר וסיפורם של לוחמי ברכוכבא?

עזרו לתלמידים בכיתה או בשכבה להתחלק לקבוצות הפעלה – כל קבוצה תתכן, תקים ותפעיל תחנה אחת. אפשר להוסיף לוחות תכנון פשוטים: שם התחנה; מהלך הפעילות; ציוד דרוש; מי מדריך?; איך נמדוד את ההצלחה?; וכדומה.

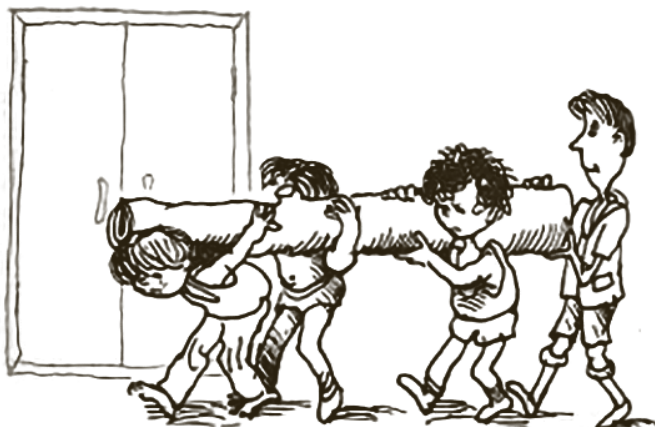
היעזרו ברעיונות הבאים:

- לימוד קשרי חבל פשוטים כמו "קשר שטוח", "קשר שמונה" ו"לולאה" לשם בנייה או מיצג משותף בחצר בית הספר
- מרוץ שליחים בזוגות כשיד או רגל אחת של כל משתתף קשורה לבן/בת הזוג
- העברת מסרים בקוד מורס פשוט או דרך סימנים מוסכמים (שפת גוף, דגלונים); אפשר להכין מראש מילון בסיסי לקוד מורס / סימנים
- הדגמה של דרכים בטוחות ומסורתיות להדלקת אש באמצעות: אבני צור, זכוכית מגדלת וכדומה
- הכנת מחזיקי מפתחות בטכניקות קשרי חוטים פשוטות, וחלוקה למי שרוצים/ות לחזק עימו/ה את הקשר
- משימות ספורטיביות ומשחקי ODT הדורשים שיתוף פעולה, כמו העברת חישוק בין חברי הקבוצה תוך החזקת ידיים בזמן מינימלי

משימה

כשכולם סוחבים | יהודה אטלס

כְּשֶׁכֻּלָּם סוֹחֲבִים
תְּגַזְעִים הָעֵבִים
לְמִדּוֹרֵת ל"ג בְּעֵמָה,
תָּמִיד יֵשׁ אֶחָד
שֶׁרֶק עוֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ שְׁמֵרִים -
אֲבָל בְּאַמַּת נוֹתֵן לְסֹחֵב
לְכָל הָאַחֵרִים.

איור: דני קרמן

(מתוך: "גם הילד הזה הוא אני", הוצאת 'כתר')

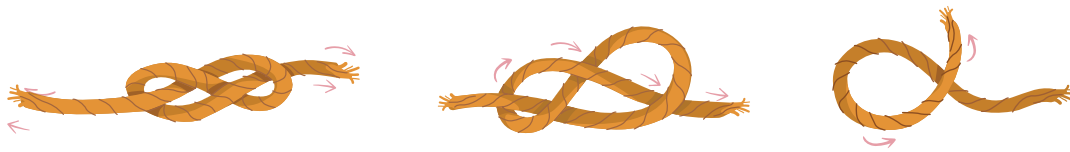
כרטיסיות קשרים וסיפורים

צד א'

קשרי אהטמה – לעצור את הסערה

קשרים מהירים הנקשרים בקצה החבל כדי למנוע פרימה והתפרקות – כמו פעולת התערבות מהירה בקשר בין אנשים המונעת מריב להתרחב.

קשר אבטחת בוהן

שלב 1:

יוצרים טבעת כשהקצה הקצר מעל הארוך.

שלב 2:

משחילים את הקצה הקצר לתוך הטבעת מלמטה.

שלב 3:

מותחים ומהדקים.

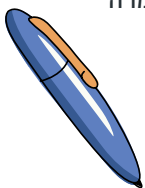
צד ב'

קשרי אבטחה – אל צוק אה הסערה

נטע ודניאל היו חברים טובים מאז כיתה א'. יום אחד בהפסקה השתמשה נטע בעט החדש והיקר של דניאל מבלי לבקש רשות. דניאל כעס מאוד, וצעק על נטע לפני כל הכיתה. נטע נפגעה, והחליטה לא לדבר יותר עם דניאל.

המורה מיכל שהבחינה במתח בין השניים, קראה להם לשיחה מהירה בסוף היום. היא אמרה: "חברות היא כמו חבל חזק. לפעמים כשיש ריב, זה כאילו החבל מתחיל להיפרם בקצה. אם לא נטפל בזה מהר – כל החבל עלול להתפורר. קשר אבטחה הוא כמו שיחה כנה מלב אל לב המסוגלת לעצור את הנוזק." היא עזרה לדניאל להסביר שהעט היה מתנה מיוחדת מסבא שלו, ולנטע להתנצל ולהבטיח לבקש רשות בפעם הבאה. הם ביצעו "קשר אבטחה" בחברות שלהם – ובזכות כך החברות שלהם נשמרה למרות הכול.

זמן סיפור

שאלות לדיון

האם גם ההתערבות של המורה היא בעצם "קשר אבטחה"? מדוע?
אילו "קשרי אבטחה" תוכלו לעשות כשמתחיל ויכוח או ריב עם חבר/ה?
איזה מצב חברתי יכול להתרחש סביב מדורות ל"ג בעומר ועלול לדרוש התערבות מסוג זה?
המחזיון. נסו לשלב את הקשר מהחבלים בתמונה אחת מתוך ההמחזה.

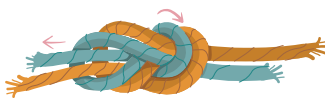
כרטיסיות קשרים וסיפורים

צד א'

קשרי חיבור – שני עולמות

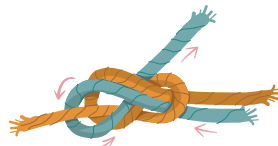
קשרים שמטרתם לחבר בין שני חבלים נפרדים – כמו גשר בין אנשים, תרבויות או רעיונות שונים.

קשר חיבור שטוח – לחיבור בין חבלים השווים בעוביים:

שלב 3:

משחילים את אותו החבל בחזרה לתוך הלולאה מלמטה.

שלב 2:

עם החבל שביד ימין (מסומן בכחול) נכנסים ללולאה מלמעלה, ומקיפים את קצה החבל התחתון סביב מלמעלה.

שלב 1:

אוחזים בחבל אחד בכל יד; יוצרים לולאה (קשר אבטחת בוחן) בחבל הכתום שביד שמאל.

צד ב'

קשרי חיבור – שני עולמות

אביגיל, עולה חדשה מאתיופיה, הייתה ילדה חדשה בכיתה. היא דיברה רק מעט עברית, והרגישה בודדה. יואב שישב לידה, רצה להתחבר אליה, אבל לא ידע איך לגשר על הפער.

יום אחד במחנה הכיתתי לימדה אותם המדריכה לעשות קשרי חיבור בין שני חבלים.

"לפעמים", הסבירה, "צריך לחבר שני חבלים שונים כדי ליצור חבל ארוך וחזק יותר."

יואב הבין את הרעיון. למוחרת, הביא לאביגיל ספר עם מפות ועם תמונות מאתיופיה. בהפסקה הם ישבו יחד, ואביגיל הראתה ליואב תמונות מהבית הישן שלה. יואב לימד את אביגיל מילים בעברית, ואביגיל לימדה את יואב איך לכתוב את שמו באמהרית ומספר מילים שימושיות.

כמו שני חבלים שונים המתחברים בקשר חזק, החברות ביניהם צמחה, והעשירה את שניהם.

זמן סיפור

אילו סוגים שונים של "אחרות" יכולים להיות אתגר בקשר? למשל: שפה, תרבות, דעות...

אילו "קשרי חיבור" תוכלו ליצור עם ילד/ה שמגיע מרקע שונה מכם/ן?

איזה מצב חברתי יכול להתרחש סביב מדורות ל"ג בעומר, אשר יכול לדרוש התערבות מסוג זה? המחזו. נסו לשלב את הקשר מהחבלים בתמונה אחת מתוך ההמחזה.

שאלות לדיון

כרטיסיות קשרים וסיפורים

צד א'

קשר הצלה – יד מושטת

קשר לולאה המיועד להרמת אדם או חפץ לגובה. קשר הצלה מצליח להרים דברים כבדים – כמו חברה/ה העוזר/ת לנו להתרומם מעל למכשול.

קשר הצלה

שלב 3:

עוברים עם הקצה הקצר מתחת לארוך וחוזרים לתוך הלולאה הראשונה מלמטה. מהדקים את הקשר.

שלב 2:

עם הקצה הקצר יוצרים לולאה נוספת גדולה יותר ומשחילים את הקצה דרך הלולאה הקטנה למטה.

שלב 1:

יוצרים לולאה קטנה, כשהקצה הקצר מעל הארוך.

צד ב'

קשר הצלה – יד מושטת

1
2
6
?

נועם הייתה תלמידה מצטיינת בחשבון, אבל חברה הטוב, אלון, התקשה מאוד במקצוע. ככל שהתקרב מבחן סוף השנה, אלון נעשה מתוח וחרד יותר. הוא הרגיש שהמבחן מכביד ומקשה עליו ליהנות מדברים אחרים.

בשיעור מחנאות הראה להם המדריך את "קשר ההצלה" – קשר מיוחד שמשמשים בו כדי להרים אדם או חפץ לגובה. "הקשר הזה חזק במיוחד", הסביר המדריך, "והוא יכול לשאת משקל כבד כאשר מישהו זקוק לעזרה."

נועם החליטה להציע לאלון עזרה במתמטיקה. במשך חודש שלם הם נפגשו פעמיים בשבוע אחרי הלימודים. נועם הסבירה בסבלנות, והמחישה את החומר דרך משחק ובעוד בדרכים יצירתיות שעזרו לאלון להבין. כמו קשר הצלה, נועם "הרימה" את אלון מעל לקושי, ואפשרה לו להסתכל על המצב באופן רגוע וקליל יותר.

זמן סיפור

באיזה שלב, לדעתכם, יוצרת נועם "קשר הצלה": כשהיא שמה לב לאלון, כשהיא מציעה לו עזרה, או כשהוא מצליח במבחן?

מתי עזרתם/ן למישהו ברגע קשה; או שמישהו עזר/ה לכם? כיצד תוכלו לייצר "קשר הצלה" עבור חברה/ה?

איזה מצב חברתי אשר יכול לדרוש התערבות מסוג זה, עלול להיווצר סביב מדורות ל"ג בעומר? המחזו. נסו לשלב את קשירת החבלים בתמונה אחת מתוך ההמחזה.

שאלות לדיון

כרטיסיות קשרים וסיפורים

צד א'

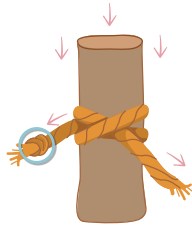
קשרי מוט – עמוד התווך

קשר המיועד לחבר חבל למוט יציב כדי לקשור אליו משהו – כמו כללים וערכים המספקים מסגרת ברורה לקשרים החברתיים שלנו.

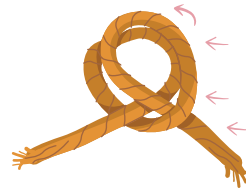
שלב 4:

לחיזוק נוסף
קושרים את שני
קצוות החבל
(מצדי המוט)
בקשר אבטחת
בוהן ומהדקים.

שלב 3:

מנחלים את שתי
הלולאות יחד על המוט
מלמעלה, מותחים את
החבל לשני הצדדים
ומהדקים.

שלב 2:

מניחים את הלולאה
הימנית מעל הלולאה
השמאלית –
שימו לב לא להפוך
את הלולאה הימנית.

קשר מוט

שלב 1:

יוצרים שתי לולאות
בחבל, קרובות זו לזו.
בלולאה השמאלית
החבל עובר מעל הלולאה,
ובלולאה הימנית החבל
עובר מתחת ללולאה.

צד ב'

קשרי מוט – עמוד הגוף

קבוצת ילדים וילדות מהשכבה רצתה להקים קבוצת כדורגל שתשחק בהפסקות. הם תכננו להיפגש, והסתמכו על כך שמידי פעם ייפגשו להתאמן ולפתח את כישורי המשחק שלהם ביחד ולחוד, אבל בכל פעם הגיעו למפגש רק חלק מהחברים/ות. חלקם/ן איחרו או הגיעו ללא נעליים מתאימות. פעם אחת הם הצליחו להיפגש כולם בהפסקה ובלבוש הולם, אבל אף אחד/ת לא זכר/ה להביא כדור.

בטיול השנתי הראתה המורה לכולם/ן איך לבנות אוהל בעזרת קשרי מוט – קשרים המחברים את החבל למוט מרכזי המחזיק את המבנה כולו.

שירה, שאהבה מאוד כדורגל, הבינה את הרעיון. היא הציעה לקבוע כללים לקבוצה, כמו: להגיע בזמן, לבוא עם נעלי ספורט ועם ציוד, לשתף את כולם/ן ולהתנהג בכבוד זה לזה. החוקים הפשוטים האלה היו כמו "המוט" המרכזי שהחזיק את כל הקבוצה יחד.

עם "קשרי המוט" האלה, הקבוצה התחילה להיפגש לאימונים ולשחק יחד בהצלחה. הילדים גילו שכללים וסדר, כמו קשר מוט טוב, לא מגבילים אותם אלא דווקא מעניקים יציבות, ומאפשרים לבנות משהו משותף.

מהם ה"מוטות" או הכללים והערכים החשובים בקשרי החברות או במשפחה שלכם/ן? מדוע הם חשובים בעיניכם/ן?

איזה מצב חברתי יכול להתרחש סביב מדורות ל"ג בעומר, ועלול לדרוש התערבות מסוג זה? המחיצה. נסו לשלב את קשירת החבלים בתמונה אחת מתוך ההמחזה.

זמן סיפור

שאלות לדין

איגרת בר־כוכבא

"שמעון בר־כוסבא לאנשי עין גדי.
למסבלא ליהונתן בר בעין

[מסבלה בן שמעון ויהונתן בן בעיה, שמות מפקדי המרד בעין־גדי]

שלום.

בטוב אתם יושבין.

[אתם יושבים בנחת ובביטחון]

אוכלין ושותין מנכסי בית ישראל

[יש לכם אוכל ושתיה מהרכוש של עם ישראל]

ולא דואגין לאחיכם לכל דבר."

[אתם לא דואגים בכלל ללוחמים מהעם שלכם, לאחיכם הנלחמים בשמכם.]

יש לי משג על ל"ג בעומר - מרד ברכוכבא!

ל"ג בעומר, מדורות וברכוכבא - מה הקשר?

ל"ג בעומר הוא חג מיוחד שבו מדליקים מדורות, יוצאים לטיולים ונהנים מפעילויות בחוץ. אבל למה, בעצם, נהוג להדליק מדורות?

הסיפור מתחיל לפני כמעט 2,000 שנה, כשהרומאים שלטו בארץ ישראל. הם לא הרשו ליהודים ללמוד תורה, לחגוג חגים או לקיים מצוות. אחד מהיהודים, שמעון ברכוכבא, החליט להילחם על החופש של העם היהודי בארצו, וארגן מרד. רבי עקיבא, מגדולי חכמי התקופה, תמך בו.

בתחילה המרד הצליח, אבל אחר כך הרומאים שלחו צבא חזק ותגבורת. הרבה לוחמים ומשפחות נאלצו להסתתר במערות במדבר יהודה. שם הם חיו חיים קשים בפחד גדול - ישנו על האדמה, חימום אוכל במדורות, וניסו לשרוד. בסופו של דבר, הרומאים הצליחו לעצור את המרד - המורדים נרדפו ונתפסו, ולעם היהודי היו אבדות רבות.

מאות שנים אחר כך, אחרי שקמה מדינת ישראל, ארכיאולוגים גילו במערות חפצים ומכתבים מהתקופה ההיא. במערה אחת מיוחדת המכונה "מערות האיגרות", נמצאו איגרות של ברכוכבא, בקבוקי בושם, תכשיטים, כלי ברונזה, קנקני יין, שרידי מזון, גללי עיזים, שרידי תנור ועצי הסקה, אריגי בד וביניהם טליתות, מטבעות ברכוכבא, חיצים ואף שרידים של עצמות המורדים.

יש המאמינים שמנהג הדלקת המדורות בל"ג בעומר נוצר כדי שנזכור את אותם לוחמים אמיצים שנלחמו כדי לשמור על הזהות היהודית, ואז נאלצו להתחבא כדי לשרוד. יש גם חוקרים שחושבים שהמדורות שימשו להעברת מסרים בין קבוצות המורדים. גם בימינו משתמשים באור ובאש כדי לשלוח מסר - למשל: מגדלור השולח אור לספינות כדי שידעו לאן להפליג; או פנסים בלילה העוזרים לנו לראות ולהיראות, כמו גם לשלוח אותות ולסמן מיקום.

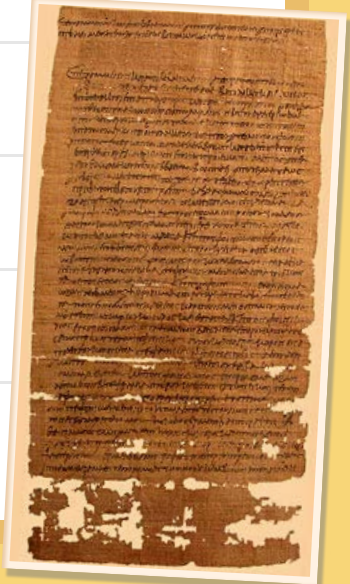
מרבית הממצאים המוצגים בעמודים הבאים אותרו בחפירות ארכיאולוגיות במערת האיגרות שבנחל חבר. הממצאים מתוארכים לתקופת מרד ברכוכבא (בין השנים 132-135 לספירה), והם מוצגים כיום במוזיאון ישראל בירושלים.

*התמונות באדיבות "ויקימדיה" ורשות העתיקות.

יומן ארכיאולוגי מהשטח: חפירות במדבר יהודה

השלימו את תיאור הפריטים שבתמונות

תמונה	תיאור הממצא	חומר	למה הפריט שימש, לדעתך?
	סל קלוע מנצרים	נצרים (ענפים דקים ורכים)	
			אני חושבת ש...
	מגל וסכין		
	תעודה של אישה יהודייה בשם בבתא שחיה לפני כאלפיים שנה, מתוך 35 מכתביה שנמצאו במערה. התעודה מוכיחה שבבעלותה ארבעה מטעי תמרים.	קלף / פפירוס	

נספח ד

מרד ברכוכבא (3/3)

יש לי משג על ל"ג בעומר!

תמונה	תיאור הממצא	חומר	למה הפריט שימש, לדעתך?
	מצאתי שני סנדלי עור בגדלים שונים.		
	מטבע נדיר מימי מרד ברכוכבא, ועליו השם "אלעזר הכהן" והכיתוב "שנה אחת לגא[ו]לת ישראל" בכתב עברי קדום. המטבע התגלה במדבר יהודה בשמורת הטבע "מצוק ההעתקים" במסגרת מבצע שניהלה רשות העתיקות.	מתכת	

בחרו שני ממצאים שמסקרנים אתכם במיוחד, וענו על השאלות הבאות עבור כל אחד מהם:

- ? מה אפשר ללמוד מהממצא על האנשים שחיו במערה או על התקופה?
- ? אילו שאלות הממצא מעורר בך? מה היית שואל/ת את מי שהשתמש/ה בו?

צפו בסרטון וענו על השאלות:

ממצא נדיר מהתקופה הרומית נחשף במערה בשמורת הטבע עין-גדי!

- ? מהו הממצא הנדיר שהתגלה במערות?
- ? מדוע הוא עורר את התרגשות הארכיאולוגים/ות?
- ? מה הקשר של הממצא לברכוכבא וללוחמיו?

? שאלה מסכמת: מה ניתן ללמוד על המורדים ועל המורדות מימי מרד ברכוכבא, לפי הממצאים שנתגלו במערות המסתור?